

אין כמו בבית
הרב מואיז נבון

~ בבית ~

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש **וביתו**. והמהדרין - נר לכל אחד ואחד. ...

פני יהושע מסכת שבת דף כא עמוד ב

בגמרא תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו. נראה דמה שנשתנה מצוה זו משאר מצות שהן **חובת הגוף** שהיה חיוב על כל יחיד ויחיד דקיימא לן נמי [קדושין מ"א ע"א] מצוה בו יותר מבשלוחו אלא דשאני הכא שאין הכא עיקר המצוה אלא בסמוך לרה"ר שהוא משום פרסומי ניסא משום כך הטילו חובת מצוה זו **כאילו היא חובת הבית** ועדיין צ"ע:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח **ביתו** מבחוץ. אם היה דר בעלייה - מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה - מניחה על שלחנו, ודיו.

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה א

כמה נרות הוא מדליק בחנוכה, מצותה שיהיה כל **בית וביתו** מדליק נר אחד בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד, והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים, והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד.

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה ג

ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי **הבתים** בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, ...

~ לא בבית ~

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א [מתורגם ומפורש ע"י חברותא]

אמר רבי זירא: מתחילה, קודם שנשאתי אשה, כשהלכתי ללמוד תורה, הייתי נותן פריטי [ז"א פרוטה] לבעל הבית ומשתתף אתו בשמן של ההדלקה. אבל אחרי שנשאתי אשה, ופעמים שהייתי אכסנאי, כשהייתי הולך ללמוד תורה, אמרתי: עכשיו - ודאי לא צריכנא להשתתף עם בעל הבית, משום שאשתי מדליקה בשבילי בביתי.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעז סעיף א

אכסנאי **שאיין מדליקין עליו בביתו**, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה; ...

משנה ברורה סימן תרעז ס"ק ב

שאיין מדליקין עליו בביתו - כי מדינא כשאשתו מדלקת נר חנוכה בביתו הוא יוצא י"ח בהדלקתה אף שהוא במקום רחוק מביתו וא"צ שוב להשתתף אפילו בפריטי ...

משנה ברורה סימן תרעז ס"ק טז - ויש מן הפוסקים שסוברין אחרי דחז"ל פטרוהו ע"י הדלקת אשתו לא כל כמיניה לומר איני רוצה לצאת בשל אשתי וידליק בלא ברכה. והנה אף דודאי אין למחות ביד הנהגין לברך אחרי דהרבה אחרונים הסכימו לברך מ"מ טוב יותר להדר לשמוע הברכות מפי אחר ויענה אמן ...

Rav Yosef D. Soloveitchik (cited in *B'Ikvei HaTz'zon* ch. 20, note 2) was of the opinion that a guest may never recite a *beracha* because the mitzvah of lighting Chanukah lights was **only instituted in one's own home**.

~ הרואה ~

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א / מסכת סוכה דף מו עמוד א

ורב ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך.

רש"י (סוכה מו.) - קאי על שלא הדליק בביתו, ועובר ברשות הרבים ורואה אותה בפתחי ישראל

תוספות (סוכה מו.) - הרואה נר של חנוכה צריך לברך - בשאר מצות כגון אלוכלב וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה. וטעם ראשון נוחא דלא תיקשי ליה מזוזה. ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך.

דף על הדף שבת דף כג עמוד א - ... ופשטות דבריהם הוא, דאין להם בית להדליק שם נרות חנוכה, והיינו דנר חנוכה צריך בית כדי להדליק שם. ...

~ למה דווקא בבית ~

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמינים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

שולחן ערוך א"ח הלכות חנוכה תרע"א - ומדליקין ומברכין (בבית הכנסת) משום פרסומי ניסא.

בית יוסף - ומ"ש [בטור] שמניחין נר חנוכה בבית הכנסת. נראה שתיקנו כן מפני האורחים שאין להם בית להדליק בו.

הגה: ואין אדם יוצא בנרות של בהכ"נ, וצריך לחזור ולהדליק בביתו (ריב"ש סימן קי"א);

~ למה דווקא בבית ~

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג

הלכה א - בבית שני כשמלכנו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

רב קדר, תורת אהל, כרך ב' דף תשצ"א

נצחון המכבים הוא ניצחון א-להי ישראל, על אלהי יוון – על מלכם שדימה עצמו לאלהים.

הלכה ב - וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. ...

ר' צדוק הכהן מלובלין - רסיסי לילה אות נו - ... הנס חנוכה שהיה הצלה משמד לבד לא

נקבעו אלא להלל ולהודות ולא שום עונג גופני כי לא היתה הצלת גופות. והמצוה שבו בהדלקת הנר [איננה כנגד נס פח השמן אלא] כי זהו עיקר הישועה באורה, זו תורה ...

שו"ת ציצ' אליעזר חלק יב סימן לג

מסירות נפש הקדושה של דור החשמונאים שלא תשתכח תורה מישראל הביאו לידי הדלקת אור תורת סיני בחצרות בית ישראל ביתר שאת וביתר עוז, ...

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרע סעיף ב

ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה.

משנה ברורה... ונראה הטעם דלא קבעו כאן לשמחה כמו בפורים כי בפורים היה הגזירה להשמיד ולהרוג את הגופות שהוא בטול משתה ושמחה ... משא"כ במעשה דאנטיוכוס שלא גזר עליהם להרוג ולהשמיד רק צרות ושמדות כדי להמיר דתם ... אלא שהגביר הקדוש ברוך הוא יד ישראל ונצחום לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות לבד כלומר כיון שהם רצו למנוע אותנו מזה לכפור בדתנו ח"ו ובעזרתנו ית' לא הפיקו זממם וגברה ידינו לכך אנו מודים ומשבחים לך על שהיה לנו לאלהים ולא עזבנו מעבודתו [לבוש]:

~ למה דווקא בבית ~

"ביהדות, הבית הוא המרכז. בניגוד לדתות אחרות, הבית הוא המקום שבו מתקיימים החגים ועיקר המצוות- ולא בבית כנסת... בית הכנסת הוא עזר... בית יהודי הוא המקום שבו היהדות היא בבית, המקום שבו לימוד יהודי, מחויבות, רגישות לערכים מטופחים ומעורכים." (השל).

"The center of Judaism is in the home. In contrast to other religions, it is at home where the essential celebrations and acts of observance take place – rather than in the synagogue ... The synagogue is an auxiliary ... a Jewish home is where Judaism is at home, where Jewish learning, commitment, sensitivity to values are cultivated and cherished" (Heschel).

"הבית הוא המקום שבו אנו אוהבים, חולמים, חיים באותנטיות ובו הליבה נגלת. הבית הוא המקום שבו אנו לומדים איזה ערכים להוקיר, איזה מטרות להתחייב אליהם בנוסף ללימוד המשמעות של מחויבות." (השל).

"Home is where we love, where we dream, where we live with authenticity, where the core is revealed. Home is where we learn what values to cherish, what goals to be committed to, as well as the meaning of being committed" (Heschel).